

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

(підпис)

“ ” 2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Управління діяльністю банків на фінансовому ринку»
на тему:
**«КРЕДИТНА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ
ЦИКЛІЧНОСТІ»**

Виконавець:

Студентки ЦЗФН групи 63Ф13М

Ганганова Вероніка Володимирівна

Науковий керівник:

к.е.н., доц.

Няньчук Наталя Юрївна

АНОТАЦІЯ

Ганганова В.В.,

«Кредитна діяльність банків в умовах економічної циклічності»,
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою

«Управління діяльністю банків на фінансовому ринку»,

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2019 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – кредитна діяльність банків, економічні та кредитні цикли..

У першому розділі роботи обгрунтовано теоретичні засади економічної та кредитної циклічностей, визначені наукові підходи до регулювання кредитного ринку в умовах циклічності економіки; розкриті Особливості кредитних циклів в різних моделях банківської справи.

У другому розділі проаналізовано залежність розвитку економіки та циклічності кредитної діяльності банків, розглянуто функціонування кредитного ринку України в умовах економічної кризи; здійснено оцінку залежності проблемної заборгованості банків від циклічності кредитної діяльності та проаналізовано кредитну діяльність окремих банківських установ в умовах циклічності.

У третьому розділі надано рекомендації щодо використання методів визначення кредитних циклів та оцінено перспективи розвитку ринку банківського кредитування в умовах економічної циклічності.

Ключові слова: економічний цикл, кредитний цикл, фази кредитного циклу, банк, ризик, криза, макропруденційна політика.

ANNOTATION

Ganganova V.V., "Credit activity of banks in the conditions of economic cyclicity ",
thesis for a master's degree in a specialty 072 "Finance, Banking and Insurance" under the
Master's program "Management of Financial Markets of Banks",
Odessa National Economic University
Odesa, 2019

The Master's qualification work consists of three chapters. Object of study - bank lending, economic and credit cycles.

The first chapter of the diploma substantiates theoretical principles of economic and credit cyclicity, defines scientific approaches to regulation of the credit market in terms of cyclicity of the economy; features of credit cycles in different models of banking are revealed.

The second chapter analyzes the dependence of the economic development and cyclicity of bank lending activity, examines the functioning of the credit market of Ukraine in the conditions of economic crisis; the dependence of problematic debt of banks on the cyclicity of credit activity was evaluated and the credit activity of individual banking institutions was analyzed in terms of cyclicity.

The third chapter provides recommendations on the use of methods for determining credit cycles and assesses the prospects for the development of the banking lending market in the context of economic cyclicity.

Keywords: economic cycle, credit cycle, credit cycle phases, bank, risk, crisis, macroprudential policy.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНИХ ЦИКЛІВ НА БАНКІВСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ	6
1.1. Теоретичні засади економічної та кредитної циклічностей	6
1.2. Регулювання кредитного ринку в умовах циклічності економіки	14
1.3. Особливості кредитних циклів в різних моделях банківської справи	20
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ЗАЛЕЖНОСТІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА ЦИКЛІЧНОСТІ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ	30
2.1. Функціонування кредитного ринку в умовах економічної кризи	30
2.2. Оцінка залежності проблемної заборгованості банків від циклічності кредитної діяльності	35
2.3. Аналіз кредитної діяльності окремих банківських установ в умовах циклічності	43
РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ ЦИКЛІЧНОСТІ	49
3.1. Рекомендації щодо використання методів визначення кредитних циклів	49
3.2. Прогнозування розвитку ринку банківського кредитування в умовах економічної циклічності	56
ВИСНОВКИ	67
Список використаних джерел	
Додатки	
Додатки	

ВСТУП

Актуальність теми. Одним із найбільш дестабілізуючих елементів кризи є підвищення рівня циклічності потрясінь фінансової системи, фінансових ринків та значних секторів економіки. Тенденція розвитку проциклічної поведінки учасників поширилась через безліч різноманітних каналів, враховуючи стандарти бухгалтерського обліку як для активів, що враховуються за поточними цінами, так і для кредитів, що утримуються до погашення, а також через збільшення або послаблення леверіджу фінансовими організаціями, компаніями та споживачами. З метою збільшення стійкості банків до подібної проциклічної динаміки Базельський Комітет запропонував низку заходів. Ці заходи мають забезпечити умови, при яких банківський сектор працював би для поглинання потрясінь, а не як механізм передавання ризику у фінансову систему та реальну економіку.

Питання циклічності розвитку економіки та особливостям розвитку окремих її секторів на різних фазах економічного циклу присвячено наукові праці багатьох вчених, наприклад таких як К. Жюгляр, Дж. Кітчін, С. Кузнеця, М. Кондратьєва, Дж. М. Кейнса, Ф.Лука, К. Маркса, Х. Мінскі, Ф. Мендельмана, Р. Рейса, В. Сапорта, Е. Тайлкоута, Г. Хоггарта, К. Фрімена, Дж. Шумпетера та інших. Однак дослідження руху кредитних ресурсів та необхідності впровадження контрциклічного регулювання як одного з засобів макропруденційного регулювання потребує подальшого розвитку та вдосконалення.

Метою дослідження є виявлення та оцінка впливу економічних циклів на банківську діяльність, передусім кредитування, а також обґрунтування заходів, спрямованих на контрциклічне регулювання банківської діяльності на кредитному ринку.

Для досягнення поставленої мети визначено наступні завдання:

- дослідити природу економічних циклів, систематизувати причини їх виникнення та механізми прояву;

- розглянути особливості регулювання кредитної діяльності банків з урахуванням економічної циклічності;
- познайомитись зі специфікою кредитних циклів в різних моделях організації банківської справи;
- виявити особливості протікання економічних циклів у вітчизняних умовах;
- проаналізувати зв'язок між макроекономічними індикаторами та узагальненими показниками банківської діяльності;
- виявити роль банківського кредитування на різних стадіях економічного циклу;
- проаналізувати зміни методичних підходів щодо управління кредитною діяльністю банків на різних етапах розвитку економіки;
- обґрунтувати заходи, спрямовані на динамічне регулювання діяльності банків залежно від фази економічного циклу з метою послаблення негативного впливу банківського кредитування на циклічність економічного розвитку.

Предметом дослідження є теоретико-методичні підходи щодо організації та регулювання кредитування з урахуванням умов економічної циклічності. Об'єкт дослідження кредитна діяльність банків, економічні та кредитні цикли.

Методологічною основою є використання загальнонаукових та специфічних методів, а саме абстракції, узагальнення, групування, експертних оцінок, статистичного порівняння, формалізації.

Інформаційною базою дослідження виступили праці вітчизняних та іноземних вчених, статистичні дані центральних банків, в тому числі Національного банку України, а також дані окремих банківських установ.

ВИСНОВКИ

Отже, за результатами проведеного дослідження розроблено низку пропозицій, спрямованих на діагностику дисбалансів, попередження кризових явищ та згладжування негативного впливу циклічності на розвиток економіки. Так, необхідно здійснювати аналіз глобальних дисбалансів, адже виникнення фінансових криз спричинене саме такими дисбалансами. Появу таких криз на глобальному рівні можна передбачити та уникнути, якщо виявляти країни чи регіони, які залучають занадто великі обсяги іноземних інвестицій чи, навпаки, інвестують надмірні обсяги коштів в економіку інших країн. Із метою уникнення глобальних фінансових потрясінь необхідно здійснювати макропруденційний нагляд за банківською діяльністю як на глобальному рівні, так і в межах окремих держав чи їх об'єднань. Для уникнення недооцінки ризиків, необхідно проводити зворотне стрес-тестування та пошук найгірших сценаріїв розвитку подій. Необхідно розробити та законодавчо закріпити механізм перегляду пріоритетності цілей в умовах фінансової чи банківської кризи, а також надання повноважень щодо використання нестандартних інструментів монетарного регулювання економіки. Слід законодавчо закріпити за центральним банком та іншими державними органами функції з підтримання стабільного динамічного розвитку фінансово-банківської системи, а також – чітко визначити інструменти та повноваження, які дозволяють виконати ці функції. З метою забезпечення оперативних та узгоджених дій у випадку загрози виникнення фінансової чи банківської кризи слід законодавчо закріпити механізм взаємодії між центральним банком, іншими органами нагляду та виконавчими органами держави.

Для того щоб визначити ефективність макропруденційного банківського регулювання в Україні, проведено аналіз основних показників банківської діяльності та макроекономічних показників. З настанням світової

фінансової кризи у 2008–2009 роках показники обсягу ВВП почали зменшуватися. Обсяг кредитів почав зменшуватися з січня 2009 року. Наступного року почався період депресії, а наприкінці року обсяг наданих кредитів не перевищував рівня 2008 року та склав 732,8 млн. грн. У 2011 році почалася фаза поетапного підйому, відбулося зростання обсягу ВВП на 21,6% та 9,4% відповідно, також спостерігаються поступовий відновлювальний розвиток вітчизняної економіки і, відповідно, зростання обсягів кредитного ринку. Також спостерігається чітка динаміка зростання кредитів у національній валюті порівняно з кредитами в іноземній. Кредити в національній валюті в докризовий період 2006–2007 років склали половину обсягів кредитного портфеля банків. Подальше їх зменшення у 2009 році майже на 10% пояснюється тогочасним ажіотажним кредитним бумом з номінацією кредитів в іноземній валюті. Посткризове відновлення економіки і обмеження кредитування в іноземній валюті відповідним чином поступово збільшили частку кредитів у національній валюті. Отже, проаналізувавши основні показники банківської діяльності та показники розвитку економіки, можна говорити про наявність чіткого взаємозв'язку між економічним та кредитним циклами в Україні. При цьому засоби макропруденційного регулювання були виключно проциклічними та не змогли своєчасно протидіяти поширенню кризи у 2009 році, що свідчить про їх неспроможність та неефективність у боротьбі з кризами. Ситуація на кредитному ринку покращувалася до початку 2014 року, поки в країні не відбулася політична криза, внаслідок якої мали місце стрімке знецінення національної валюти, масовий відтік капіталу з банків, що призвело до банкрутства багатьох з них, а також погіршення загального стану банківського сектору країни. Таке поглиблення кризи свідчить про неефективне регулювання з боку національного регулятора, дії якого не були раціональними та своєчасними. При цьому не було розроблено ефективної системи антикризових важелів та інструментів з боку держави, які б змогли ефективно протидіяти поширенню кризи. Отже, на прикладі банківської

системи України можна зробити висновок, що проциклічні важелі регулювання банківської системи тільки посилюють коливання кредитного циклу, недооцінюючи ризики під час фази зростання та завищуючи їх в період спаду, тим самим посилюючи коливання економічного циклу. Ефективне макропруденційне регулювання банківської системи повинно бути орієнтоване на протидію зростанню коливань кредитного циклу і мати ефективний комплекс контрциклічних важелів та інструментів.

Проаналізувавши наявний міжнародний досвід регулювання банківських систем та вітчизняну систему макропруденційного регулювання банківського сектору, можна зробити висновок, що жодна з наявних програм, які базуються на контрциклічних принципах, не може гарантувати позитивні результати у протидії кризам. Програми кількісного пом'якшення в різних їх видах приводять до короточасного стимулювання економічного розвитку та не дають змогу досягти стабільного покращення економічної кон'юнктури. М'яка ж грошова політика може призвести до різноманітних дисбалансів у бюджетному секторі та поступового наростання невизначеності та спекуляцій на фінансових ринках, котре в кінцевому результаті призведе до нових, ще більш потужних кризових явищ. Вихід з програми кількісного пом'якшення та зупинення її стимуляції великими обсягами грошової маси мають бути також прорахованими й обережними. Швидке скорочення програми може привести до значних проблем у реальному секторі, а надто повільне скорочення створить нову фінансову «бульбашку», що наприкінці призведе до кризи у всій фінансовій системі країни. Таким чином, ми вважаємо, що програми кількісного пом'якшення потребують значного доопрацювання та за умови аналізу та урахування всіх недоліків та негативних наслідків розроблення нових, більш ефективних та фінансово безпечних програм на їх основі. Найбільш ефективним є поступовий перехід на нову програму контрциклічного макропруденційного регулювання, розроблену Базельським комітетом, «Базель III», яка є ефективною щодо раціонального накопичення резервних коштів, а також

спрямована на ефективне стимулювання сталого економічного розвитку. Застосування цієї програми дасть змогу підвищити рівень грошово-кредитних потреб суб'єктів соціально-економічних відносин в умовах циклічного розвитку фінансового сектору економіки. В Україні застосування програм контрциклічного регулювання поки що є несвоєчасним, оскільки зараз у фінансовій системі країни відбувається криза, а всі важелі національної грошово-кредитної політики спрямовані, перш за все, на стабілізацію банківської системи. При цьому важелі контрциклічного регулювання, розроблені Базельським комітетом, наша країна повинна поступово впроваджувати в процесі переходу до фази кредитного поживлення та економічного підйому, а також виходу її з фінансово-економічної кризи.

Варто зазначити, що банківський сектор є достатньо стійким за поточних макроекономічних умов, проте низка великих банків мають посилити свою стійкість на випадок жорсткої кризи. Про це свідчать результати щорічної оцінки стійкості, яку проводив Національний банк з травня 2019 року.

У межах оцінки стійкості всі банки проходили оцінку якості активів, а 29 банків додатково проходили стрес-тестування. За підсумками оцінки стійкості Національний банк визначив для низки банків потребу в капіталі. Вона виникає, якщо розраховане значення нормативу достатності капіталу банку на етапі оцінки якості активів чи на етапі стрес-тестування за базовим та несприятливим сценаріями виявиться нижче за встановлені регулятором мінімальні вимоги.

Оцінка якості активів, проведена незалежними аудиторами, підтвердила, що загалом банки правильно відображають кредитний ризик за активами. Здійснені аудиторами коригування розміру кредитного ризику та капіталу майже для усіх банків були мінімальними і обумовлювалося переважно технічними помилками у інформаційних системах банків. Для

одного банку було встановлено потребу у капіталі за результатами оцінки якості активів, проте цей банк усунув цю потребу станом на сьогодні.

Водночас серед установ, які проходили стрес-тестування, для низки банків виникає потреба у капіталі. Так, за базовим макроекономічним сценарієм для 11 банків виникає потреба у додатковому капіталі на суму 35,2 млрд грн. За несприятливим макроекономічним сценарієм ці ж установи, а також ще 7 банків потребуватимуть вже 73,8 млрд грн. Це значною мірою обумовлено амортизацією застави, тобто поступовим виключенням застав за непрацюючими кредитами з оцінки кредитного ризику.

Отже, для забезпечення стійкості таких установ в умовах гіпотетичної кризи діє вимога у дотриманні вищих за мінімальні рівнів достатності капіталу. Банки, капітал яких за результатами стрес-тестування опускався нижче встановленого мінімального рівня, для підвищення власної стійкості повинні будуть дотримуватися визначених Національним банком вимог з достатності капіталу, або ж здійснити заходи для зниження профілю ризиків, тобто виконати реструктуризацію. Ці заходи можуть включати покращення якості кредитного портфеля, оптимізацію структури активів та пасивів, коригування бізнес моделі. У разі реалізації таких заходів вимоги можуть бути пом'якшені або ж скасовані.

Проведене дослідження показало також наявність певного зв'язку між циклічністю економічного зростання і розвитком певних сегментів кредитного ринку. На фазі пожвавлення на кредитному ринку найбільш затребувані практично всі види кредитних інструментів. На тлі пожвавлення економіки, збільшення обсягів виробництва спостерігається зростання кредитування великих і середніх підприємств, активізується діяльність малих підприємств. Банки охоче кредитують всі сфери економіки країни. Економічне зростання супроводжується підвищенням добробуту населення, що також позитивно впливає на розвиток кредитного ринку. Спостерігається процес активного кредитування фізичних осіб на споживчі цілі. На тлі загального зростання економічних показників зростають рейтинги, як

країнові, так і на рівні окремих банків, що дозволяє кредитним інститутам залучати відносно недорогі фінансові ресурси на світових міжбанківських ринках.

Фаза підйому характеризується високими темпами зростання економіки, промисловості потрібні інвестиційні вкладення, багато суб'єктів підприємництва використовують рефінансування позик для покриття одного кредиту іншим. Йде нарощування темпів і обсягів кредитування населення, малого та середнього підприємництва. На тлі розвитку економіки спостерігається зростання цін як на продукти, так і на послуги. Раніше отримані закордонні позики комерційними банками покриваються також за рахунок рефінансування або випуску боргових цінних паперів.

На тлі кризи спостерігається різкий спад обсягів виробництва, зниження темпів оборотності ресурсів, дефіцит ліквідності. У передкризовий період і під час кризи користуються найбільшим попитом на внутрішньодержавні міжбанківські кредити. Практично не маючи можливості залучати ресурси на міжнародних ринках, банки змушені звертатися один до одного або до Національного Банку для покриття дефіциту ліквідності.

Загальний спад економіки не дозволяє господарюючим суб'єктам збільшувати обсяги кредитування. Нездатність клієнтів погашати раніше отримані кредити може привести до дефолту як окремих банків, так і банківської системи і економіки в цілому, до скорочення обсягів кредитування, примусової ліквідації активів, дефляції і різкого зниження добробуту, що веде до катастрофічних наслідків. В умовах дефляції маса накопиченого боргу здатна занепасти банківську систему і привести економіку країни до депресії.

Для запобігання подібного розвитку подій можливе збільшення грошової маси, з тим щоб вирішити проблему скорочення обсягів кредитування, проведення рекапіталізації банківської системи, а також списання (повністю або частково і відповідно до чіткої процедури)

накопичених боргів. Для досягнення найкращих результатів доцільно поєднати всі три підходи.

Це вимагає радикальних і незвичних політичних кроків. Якщо заходи виявляться успішними і обсяг кредитів почне збільшуватися, дефляційний тиск зміниться інфляційним, влади в такому випадку повинні вилучити надлишкову грошову пропозицію з системи, причому зробити це потрібно так само швидко, як вони здійснювали грошовий вкидання трохи раніше.

З цих двох операцій друга здається значно більш складною (як з технічної, так і з політичної точки зору), проте наявна в даному випадку альтернатива депресія і безлад в масштабах світу представляється абсолютно неприйнятною. Піти від нерівноважної ситуації глобальної дефляції і депресії можна, тільки надмірно розвинувши її протилежність, а потім трохи зменшивши масштаби.

Фаза депресії, також як і фаза кризи - це можливість переглянути стратегію розвитку як підприємств, так і комерційних банків. Як правило, в цей період йде зародження нового бізнесу, отримує розвиток корпоративний сегмент кредитного ринку, зокрема сектор малого підприємництва. Поступовий підйом одного елемента економіки неминуче спричинить за собою розвиток і інших галузей національного господарства.

І фаза депресії плавно перейде у фазу поживлення і розквіту економіки. Таким чином, з метою створення сприятливих умов для розвитку кредитного ринку в період стадій циклічності економічного зростання нами рекомендується наступне: розробити механізм виявлення переходу економіки з однієї фази економічного циклу в іншу; раціонально використовувати наявні матеріальні і фінансові ресурси; цілеспрямовано використовувати кредитні ресурси банків, своєчасно їх погашати; передбачити механізми державної підтримки кредитних інститутів в кризові і посткризові періоди для підтримки необхідного рівня ліквідності банків, збереження стабільності на кредитному ринку.

У такій системі з вродженою нестабільністю, як фінансові ринки, не слід прагнути до ідеальної стабільності, оскільки, по всій ймовірності, саме така мета і привела до наявних проблем. Більш стійка стратегія буде допускати, а іноді і підтримувати більш високу короткострокову циклічність, використовуючи менш сильні, але частіші спади в активності для очищення системи від перегинів. Таким чином, можливо уникнути криз, подібних до нинішніх.

Для досягнення такої політики потрібно визнати, що необхідно скоротити як надмірне створення позик, так і надмірне позбавлення від них, а також переосмислити ставлення до політики банківських регуляторів і економічних циклів. В ідеалі необхідно відмовитися від того, щоб розглядати всі скорочення в економіці як симптом провалу політики, а замість цього вважати їх нормальною частиною роботи здорової та динамічної економіки.

Таким чином, сучасна система кредитування в період глобалізації - це далеко не саморегульована система, вона не в змозі функціонувати без активного втручання держави. Без активних антикризових дій урядів усіх країн неможливо зупинити поточну фінансову кризу в світі. Реалізація запропонованих може справити позитивний вплив на розвиток вітчизняної кредитної системи з урахуванням циклічності розвитку економіки, захистить банківський сектор, дозволить підняти кредитні відносини на більш якісний економічний рівень розвитку.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про банки і банківську діяльність" від 07.12.2000 р. №2121 III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
2. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями
3. Постанова НБУ від 30.06.16 № 351 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>.
4. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Постанова НБУ від 28.08.01 N 368 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0841-01>.
5. Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах : Постанова НБУ від 11.06.18 № 64 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18>
6. Адамик Б.П. Проблеми забезпечення стійкості банківської системи України в умовах світової фінансово-економічної кризи // Режим доступу:http://www.asta.edu.ua/kaf_frfppak/k09/%F7%E0%F1%F2%E8%ED%E0%202/02_4%20%F1%E5%EA%F6%B3%F1%F2.15-117%29.pdf
7. Аналіз банківської діяльності: Підручник /А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; За ред. А. М. Герасимовича. - К.: КНЕУ, 2004. - 599 с.
8. Антикризова політика в світі та Україні: порівняльна оцінка заходів та економічних ефектів. – К.: Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. – 2009. – 41 с.

9. Банківська енциклопедія / С.Г. Арбузов, Ю.В. Колобов, В.І. Міщенко, С.В. Науменкова. – К. : Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання, 2011. – 504 с.
10. Банківські операції: Підручник/За ред. .д.е.н., проф. О.В. Дзюблюка. – Тернопіль: Вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2009. – 696 с.
11. Барановський О. Антикризові заходи урядів і центральних банків зарубіжних країн // Вісник НБУ. – 2009. – №4(158) – С. 8-27.
12. Батковський В.А., Даниленко А.А., Домрачев В.М. Роль центральних банків у реалізації фінансових програм стабілізації // Режим доступу:http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pprbsu/texts/2009_26/26.1.01.pdf.
13. Беляк Л.Л. Алгоритм стрес-тестування кредитного ризику в банку//Інфраструктура ринку. – 2018. Випуск 23, С. 252-260.
14. Бураков Д.В. Кредит в условиях цикличности экономического развития: дис...канд. эконом. наук: 08.00.10/Д.В. Бураков. – Москва, 2013. – 202 с.
15. Бураков Д.В. Кредитные циклы в традиционной, исламской и свободной моделях банковского дела: эмпирическое исследование отношения к риску// Интернет-журнал «НАУКОВЕДЕНИЕ» <http://naukovedenie.ru> Том 8, №2 (март - апрель 2016).
16. Бус О. Б. Особливості організації банківського нагляду, контролю та регулювання в зарубіжних країнах // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – №19.2 – С. 163-172.
17. Вовк В.Я. Діагностування кризи з боку центральних банків: зарубіжний та вітчизняний досвід/В.Я. Вовк, Ю. Дмитрик//Вісник Національного банку. – 2013. №3. – С. 20-25.
18. Грюнинг Х. Анализ банковских рисков. Система оценки корпоративного управления и управления финансовым риском. – М.: «Весь мир», 2007. – 304 с.

19. Дії Національного банку України в період загострення світової фінансової кризи. – К.: Національний банк України. – 2009. – 58 с.
20. Джулай В. О. Інструменти антикризового управління в банківському секторі економіки України // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2008. – №3 – С. 86-89.
21. Жердецька Л.В. Обґрунтування методичних засад оцінки достатності власного капіталу для покриття ризиків банківської діяльності//Наука й економіка. Науково-теоретичний журнал Хмельницького економічного університету. – 2014. - №1(33). – С. 19-29.
22. Зверяков М.І., Зверяков А.М. Антикризове управління фінансовою стійкістю банку в умовах економічних дисбалансів: монографія. – Одеса: ОНЕУ, 2015. – 418 с.
23. Зверяков М. І. Управління фінансовою стійкістю банків: навчальний посібник [Текст] / М. І. Зверяков, В. В. Коваленко, О. С. Сергєєва. - Одеса: Атлант, 2014. – 484 с.
24. Зверяков М. І. Банківській капітал: вимоги Базелю III /М. І. Зверяков, В. В. Коваленко // Фінанси України. – 2010. – №6. – С. 13-23.
25. Коваленко В.В. Банківська система України: монографія /В.Коваленко, О.Корнева, К.Черкашина, О.Крухмаль – Суми : ДВНЗ“УАБС НБУ”. – 2010. – 187 с.
26. Койчева Д.С., Кретов Д.Ю. Особливості прогнозування розвитку ринку банківського корпоративного кредиту в Україні на різних фазах кредитного циклу// Проблеми системного підходу в економіці - №6(68), 2018, С. 173-181.
27. Конакбаев А. Особенности регулирования кредитного рынка в условиях цикличности экономики//Вісник Київського національного університету імені Т.Г.Шевченко – 2012.-№142, С. 26-32.
28. Коротков Э.М. Антикризисное управление. – М.: ИНФРА-М. – 2005. – 620 с.
29. Кретов Д.Ю. Особливості макропруденційного регулювання банків України в умовах економічної циклічності// Науковий вісник Ужгородського національного університету, випуск 13, частина 1, 2017, С. 141-146.

30. Кузнєцова Л. В. Банківське кредитування корпоративного сектору економіки в умовах циклічності: монографія / Л. В. Кузнєцова, Л. В. Жердецька, Д. Ю. Кретов та ін. ; за ред. Л. В. Кузнєцової. – Харків : «Диса Плюс», 2018. – 280 с.
31. Кузнєцова Л.В, Кретов Д.Ю. Аналіз індикаторів кредитних циклів у банківській системі України// Випуск # 7 / 2016, С.767-772.
32. Лаврушин О.И. Кредит и экономический рост/О.И. Лаврушин//Банковское дело. - №1. – 2010. – С. 24-27.
33. Лисенко Р.С. Методи проведення системного стрес-тестування банківської системи: основні характеристики та особливості практичного застосування//Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2008. - №12. – С. 96-199.
34. Луняков О. Ендогенна природа циклічності кредитного ринку//Вісник Національного банку України. – 2012. - №11. – С. 43-47.
35. Малахова О.Л. Банківська система у механізмі кредитного забезпечення підприємницької діяльності: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. екон. наук: спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит»/О.Л. Малахова. – Тернопіль, 2004. -20 с.
36. Міщенко, В.І. Банківський нагляд [Текст] : навч. посіб. / В.І. Міщенко, А.П. Яценюк, В.В. Коваленко, О.Г. Коренєва. – К.: Знання, 2004. – 406 с.
37. Миськів Г.В. Функціонування та розвиток кредитного ринку України : дис. на здобуття ступеня док. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит»/Г.В. Миськів. – Київ, 2016. - 533 с.
38. Момот О.М. Регулювання кредитної експансії транснаціональних банків // Наукові записки Національного університету «Острозька академія», серія «Економіка», № 12(40), березень, 2019 р., С. 132-139.
39. Моніторинг «Економічна криза в Україні: наслідки та антикризова політика». – К.: Центр економічного розвитку. – квітень 2009. – 29 с.
40. Мурычев А.В. Моисеев С.Р. О модернизации банковского регулирования и надзора // Банковское дело. – 2010. – №3 – С. 26-32.
41. Науменкова С.В. Міщенко В.І. Системи регулювання ринків фінансових послуг зарубіжних країн. Навчальний посібник. – К. Центр

наукових досліджень НБУ, Університет банківської справи НБУ. – 2010. – 170с.

42. Полищук А.И. Закономерности и тенденции развития кредитной системы//Финансовый журнал / Financial journal №3 2012, С. 111-116.

43. Примостка Л.О. Вплив економічних циклів на банківську діяльність// Наукові записки Національного університету «Острозька академія», серія «Економіка», випуск 4(32), березень, 2017 р., С. 175-180.

44. Поманский А.Б. Математические модели в теориях экономического цикла/А.Б. Поманский, Г.Ю. Трофимов. Экономика и математические методы. – 1989. – Т.25. – Вып 5. – С. 825-840.

45. Покідін Д. Економетрична модель національного банку для оцінки кредитного ризику банку та альтернативний метод опорних векторів//Вісник НБУ грудень 2015, С. 53-75.

46. Управління ризиками банків: монографія у 2 томах. Т. 1: Управління ризиками базових банківських операцій / [А. О. Єпіфанов, Т. А. Васильєва, С. М. Козьменко та ін.] / за ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова і д-ра екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2012. – 283 с.

47. Хаб'юк О. Банківське регулювання та нагляд через призму рекомендацій Базельського комітету: Монографія. – Івано-Франківськ: ОШПО; Снятин: ПрутПринт. – 2008. – 260с.

48. Фантацинни Д. Эконометрический анализ финансовых данных задач управления риском//Прикладная эконометрика. – 2009. - №13(1). – С. 105-139.

49. Цветков В.А. Циклы и кризисы: теоретико-методологический аспект. Нестор История – Москва. Санкт-Петербург, 2012, 504 с.

50. Шульга Н., Гордієнко Вектори розвитку кредитного ризик-менеджменту//ВІСНИК КНТЕУ. 2015. № 1, С. 88-102.

51. Basel Committee on Banking Supervision. Guidance for National Authorities Operating the Countercyclical Capital Buffer // Bank for International Settlements. – 2010. – 26 p.
52. Basel III: Finalising post-crisis reforms// Bank for International Settlements. – 2017. – 162 p.
53. Drehmann, M. Characterising the financial cycle: don't lose sight of the medium term! / M. Drehmann, C. Borio, K. Tsatsaronis // BIS Working Papers. – 2012. – № 380. – 37 p.
54. Drehmann, M. Countercyclical capital buffers: exploring options / M. Drehmann, C. Borio, L. Gambacorta, G. Jiménez, C. Trucharte // BIS Working Paper. – 2010. – № 317. – 58 p.
55. Edge, R.M. The unreliability of credit-to-GDP ratio gaps in real time: Implications for countercyclical capital buffers / R.M. Edge, R.R. Meizenzahl // International Journal of Central Banking. – 2011. – № 7 (4). – P. 261–298.
56. Financial Stability Department. Financial Stability Report // Narodowy Bank Polski. – 2016. – December. – 144 p.
57. Gerdrup, K. Key indicators for a countercyclical capital buffer in Norway – Trends and uncertainty / K. Gerdrup, A.B. Kvinlog, E. Schaanning // Staff Memo. Norges Bank. – 2013. – № 13. – 43 p.
58. Hamilton, J.D. Time series analysis (Vol. 2) / J.D. Hamilton // Princeton: Princeton University Press. – 1994. – 816 p.
59. Hodrick, R.J. Postwar US business cycles: an empirical investigation / R.J. Hodrick, E.C. Prescott // Journal of Money, Credit, and Banking. – 1997. – № 1. – 1–16 p.
60. Ravn, M.O. On adjusting the Hodrick-Prescott filter for the frequency of observations / M.O. Ravn, H. Uhlig // Review of economics and statistics, 2002. – № 84 (2). – P. 371–376.
61. Офіційний сайт Національного банку. Електронний ресурс. Режим доступу: bank.gov.ua.